

CSALÁDTÖRTÉNELEM

Családnak nevezük a szociológiában az olyan együtt élő kiscsoportokat, amelynek tagjait vagy házassági kapcsolat, vagy leszármazás, más szóval rokoni, vérségi (kivételes esetben örökbefogadási) kapcsolat köt össze.

Más meghatározások szerint a család szűkebb emberi közösség, amely csak a szülőket (vagy egyedülálló szülőt) és a velük együtt élő nem házas gyermekeiket sorolja a családhoz.

Ez alapján három családtípust különböztetünk meg:

- házaspárt
- házaspárt gyermekkel
- egy szülőt gyermekkel

A házasság társadalom által elismert és jóváhagyott szexuális közösség két ember között.

Bachofen (1861) és az ő nyomán Morgan (1871) nevéhez fűződik a családfejlődés **evolucionalista elmélete**:

Bachofen 1861-ben „Az anyajog c.” könyvében a család jelenségét dinamikus kategóriaként, történetileg értelmezi: az emberiség a promiszkuitás (a szabályozatlan nemi élet) állapotából jutott el a monogámiáig.

Az okoknál téved, mert a család múltját, az emberek fejében keletkező és fejlődő vallási képzetekből kiindulva próbálja megmagyarázni.

Morgan „Az ősi történetek” c. művében megalapozza a családtörténet tudományát.

A nemi és a házassági kapcsolatok fejlődését a mindenkori szociális, gazdasági és tudati viszonyokból vezeti le.

Történelmi formái:

1. promiszkuitás
2. vérrokonság
3. punaula család
4. páros család - poligámia
5. monogám család

1. promiszkuitás

- Korlátlan nemi érintkezés
- Csoportházasság
- Vérfertőzés felismerése

2. vérrokonság

- A család első fejlődési foka
- Édestestvérek közti szexuális kapcsolat megengedett, a szülőkkel tiltott

3. Punaula család

- Jelentése = barát, társ
- Pl. 2 nővér házassága 2 fivérrel, DE nincs közöttük vérszerinti rokonság
- Így fejlődnek ki idővel a **nemzetségek**

Morgan szerint az ősi időkre jellemző *promiszkuitás* állapotából **három családforma** keletkezett.

Először az ú.n. ***vérokonsági család***, amelyre édestestvérek (fivérek és nővérek) csoportos házassága volt a jellemző.

A vérokonságit Morgan szerint a ***punalua család*** váltotta fel, amely édestestvér nőknek olyan édestestvér fivérekkal való csoportházasságát jelenti, akikkel ők maguk nincsenek vérszerinti rokonságban.

Az "ősi társadalom" szerzője a harmadik házassági formációnak a punalua család helyére lépő ***monogámiát*** tekinti.

Engels számos vonatkozásban támaszkodik az ő kutatásainak eredményeire, amikor megírja „A család, a magántulajdon és az állam eredete” c. munkáját.

4. Páros család

- Egy férfi és egy nő ideiglenes együttélése
- De a férfinek joga volt a többnejűséghez
- Ez a kapcsolat könnyen felbontható
- A származás csak anyai ágon követhető

matriarhátus

5. Monogám család

- **Magántulajdon kialakulása**

öröklés kérdése

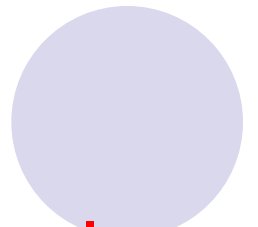
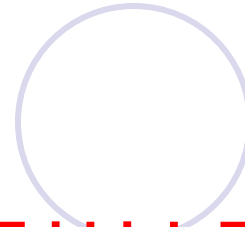
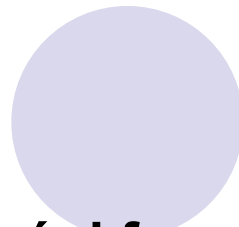
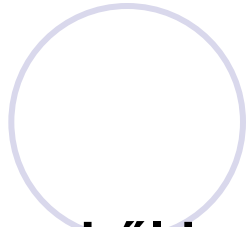
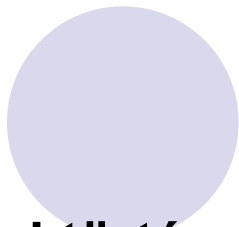
monogámia

patriarhátus

(férfitől származtatott örökös)

Az ókori történelemből ismert házassági forma **Fridrich Engels** szerint a **páros család**, amely a nemzetségi rendben jelent meg és az egymás iránt vonzódó férfi és nő **ideiglenes együttélését** jelentette. A monogámia a magántulajdon kialakításának és egyenes **férfiágon való átörökítésének a családi eszköze**. Olyan házasság, amelyben a ritkán van szerelem, a feleség szerep: háztartási rabszolga és gyerekszülő gép (Engels)

A kulturális antropológiai elmélet:

G. Muldock (1957) megállapította, hogy a leggyakoribb házasságtípus az emberiségnél a **monogámia**.

A **poligámia** (többnejűség) is előfordulhat, azonban a nemek kiegyenlített aránya miatt kevés mértékben.

A **poliandria** (többférjűség) Tibetben az indiai toda népeknél fordul elő.

Zárt, otthonközpontú nukleáris család:

A korlátozott patriarchális családot felváltotta a **zárt, otthonközpont nukleáris család**. A tagjait szoros érzelmi szálak kötötték össze, erős a családi intimitás és a gyermeknevelés.

A „feleség helye otthon van”, „háztartásbeli”

A férj feladata, hogy „eltartsa a családot”.

P. Leslett (1972) népeségkutatása szerint Nyugat-Európában a XVII. századtól, de lehetséges, hogy már a középkortól, a nukleáris családi háztartás volt jelen.

Lawrence Stone, a középkori családformáktól a modern értelemben vett családig:

1. Nyitott ágazati család:

A középkorban a család a mindennapi életéhez szükséges *javak nagy részét maga állította elő*, csak az áruk egy kis részét adta el illetve vásárolta meg. Férj, feleség, gyermek – együttműködött a termelésben. Egyfajta nukleáris család, kis háztartásban, de beleágyazódott a közösségi-rokoni viszonyokba. *A házasság szülői, rokoni és közösségi érdek.*

2. Korlátozott patriarchális család:

Európában a XVII. századtól a kis gazdálkodó családok kezdték elveszíteni birtokaikat, hisz megjelentek a nagy, piacra termelő gazdálkodó egységek. Az iparosodás előre haladásával, a *család már nem termelési egység.*

A munkahely különvált az otthontól.

Le Play (1871) szerint a fejlett társadalomban a nukleáris család a túlsúly irányába változik. Ő a törzscsaládot tartotta előnyösnek a társadalom és a család stabilitása szempontjából.

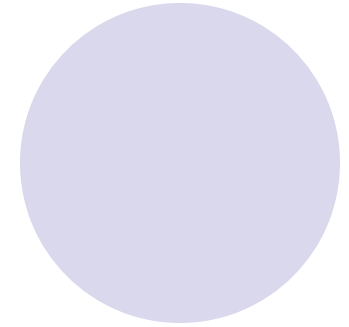
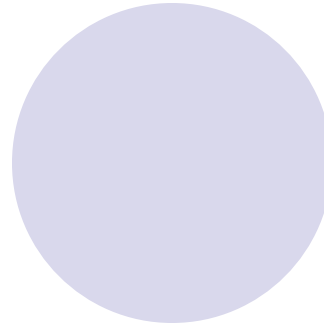
Parsons (1955) szerint a modern gazdaság és társadalom követelményeinek a *családmag tagjaira korlátozódó családtípus* felel meg, mert ennek a háztartásnak a tagjai mozgékonyabbak, könnyebben változtatják lakó- és munkahelyüket.

E szerint a modern ipari társadalmakban újra a *nukleáris családtípus* (két generáció együtt) érvényesül.

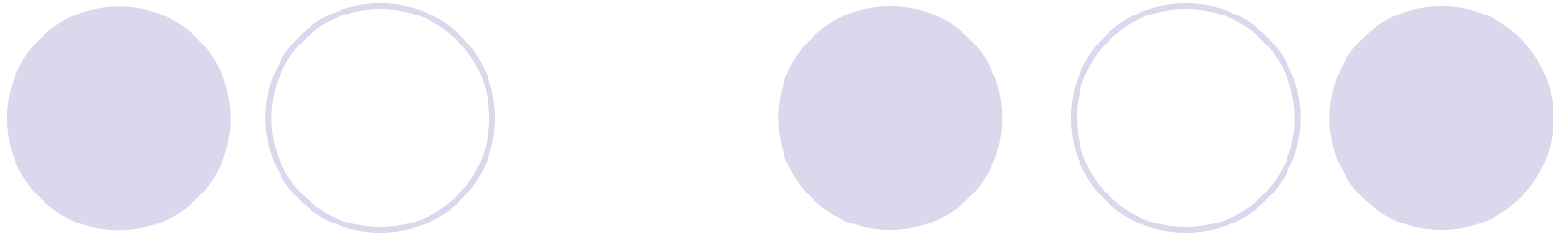
A család mai alternatívái

- **Kommunák, hippik, kibucok**
- **Poligínia, poliandria**

Az elméletek azt bizonyítják, hogy a család a történelem folyamán, minden emberi társadalomban létezett, de az adott társadalomban a gazdasági és a társadalmi körülményektől illetve a kultúrától függött és függ, hogy melyik családtípus vált és válik uralkodóvá.

Köszönöm a figyelmet!

